

A MAGYAR KORMÁNY KÖNYVAJÁNDÉKA XI. PIUS PÁPÁNAK.

A magyar kormány KLEBELSBERG Kuno gróf vallás és- közoktatásügyi miniszter javaslatára egy speciális magyar könyvgyűjteményt ajánlott fel f. évi december hónapban az aranymiséés XI. Pius pápának.

Ebbeli elhatározásában a magyar kormányt az a gondolat és az a remény vezette, hogy a könyvajándék révén a bibliofil pápa legszemélyesebb érzésével és érdeklődésével szemben fog figyelmet tanúsíthatni. Hiszen XI. Pius pápának, aki még mint Achille RATTI előbb az Ambrosiana-könyvtárban, majd pedig a Vatikáni Könyvtárban — mint azok prefektusa — is hervadhatatlan érdemeket szerzett s aki mint tudós is

D. Achille Ratti ex Ambrosianensis Bibliothecae

Achille Ratti, a későbbi XI. Pius pápa névbejegyzése az Orsz. Széchényi Könyvtár vendégkönyvében. 1891.

nagyjelentőségű kutatásokat végzett a történelmi tudományok terén, — könyvszeretete 1891. évi budapesti látogatásakor is élénk kifejezést nyert, mikor a magyar tudományos intézmények közül a Nemzeti Múzeum Széchényi Könyvtárát tüntette ki látogatásával, ahol névalálrásában kegyelettel őrzik e látogatás emlékét.

Am amikor a magyar kormány a jubiláló pápa legszemélyesebb érdeklődésének igyekezett eleget tenni, egyúttal újabb láncszemet is illesztett a Vatikáni Könyvtárnak juttatott — és Magyarország részéről már nemes tradíciókhoz füződő — adományok sorába.

Mióta XIII. LEÓ pápa megnyitotta a közönség számára a könyvtárt, mely alapítója, II. GYULA pápa óta addig csak magánhasználatra szolgált, mióta gazdag történeti, archaeológiai, művészeti és keleti anyaga a tudós kutatók számára megközelíthetővé vált: a világnak úgyszólván minden állama hozzájárult a könyvtár fejlesztéséhez és gyarapításához, úgyannyira, hogy ma már a Rómában dolgozó kutatóknak nélkülözhetetlen szellemi erőforrása e könyvtár.

A külföldi adományozók közül elsősorban a washingtoni Carnegie-

Endowment-t kell említenünk, mely a könyvtár fenntartása és használata tekintetében nyújtott értékes támogatást, midőn tavaly a könyvtár raktárainak egész felszereléséről gondoskodott és új címjegyzékének felállítási költségeit is vállalta.

Magyarország a múlt század végén ismételten bizonyosságát adta a Vatikáni Könyvtár nagyjelentőségű és nagyrahitott kulturális szerepe iránti érdeklődésének, és annak hasznos és céltudatos fejlesztéséhez méltóképpen hozzá is járult. Így I. FERENC JÓZSEF 100.000 arany koronát adományozott a Vatikáni Könyvtár részére és ott az ezen adományt tartalmazott ezüstveretű faládikát mai napig őrzik. A magyar püspöki kar — FRANKÓI Vilmos javaslatára — 1882-ben szintén hozzájárult a Vatikáni Könyvtár gyarapításához egy értékes magyar könyvgyűjtemény adományozásával, mely gyűjtemény többek között FEJÉR György teljes *Codex Diplomaticusát* is magában foglalja. 1925-től kezdve a magyar közoktatásügyi miniszterium, a Bibliografiai Központ útján, az állami támogatásban részesülő és a humaniorák körébe tartozó magyar folyóiratokat, valamint önálló műveket a Vatikáni Könyvtárnak rendszeresen megküldi.

Igy tehát a Vatikáni Könyvtárban már meglevő magyar törzsanyag hiányának pótlására, valamint további, szélesebb alapokon való kiegészítésére a jubiláló pápának felajánlott könyvtár igen kedvező alkalmat nyújtott.

Az 1057 kötetet magában foglaló gyűjtemény kiválasztását és összeállítását a közoktatásügyi miniszterium tudománypolitikai osztálya vezetőjének, MAGYARY Zoltán dr. miniszteri tanácsosnak, valamint a vatikáni magyar követség kánonjogi tanácsosának, LUTTOR Ferenc dr.-nak és TÓTH László dr.-nak, a római Magyar Intézet első titkárának információi alapján a Bibliografiai Központ végezte.

A könyvajándék összeállítása elsősorban a Vatikáni Könyvtár gyűjtési körének, valamint az ott már meglevő anyagnak figyelembevételével történt.

Mindenekelőtt ki kell emelni, hogy e gyűjtemény a magyar biografiai és bibliografiai irodalmat teljes egészében felöleli. SZINNYEI József magyar írói lexikona mellett helyet foglalnak benne a magyar bibliográfiát tartalmazó összes munkák, mint PETRIK, KERTBENY, APPONYI, SZABÓ Károly, KONT, a *Bibliographia Hungariae*, stb. Megtaláljuk benne továbbá a Magyarország történetét, egyháztörténetét, archaeológiáját, művészettörténetét és a magyar irodalmat és nyelvtudományt tárgyaló összes alap-

vető és összefoglaló munkákat, vagyis ezen irodalom minden jelentősebb standard értékét. Ezeken a tudományterületeken belül is teljességre törekszik a gyűjtemény mindazon munkáknál, melyek bőségesen fel vannak szerelve adat- és okmánytárgyakkal. A történelmi munkák közül említsük SZILÁGYI Sándor 10 kötetes magyar történetét, HÓMAN-SZEKFI magyar történetét, PAULER Gyula, CSÁNKI Dezső, MÁRKI Sándor, DOMANOVSKY Sándor monografiáit, a *Magyar Történelmi Életrajzok* 35 kötetét, a SZTÁRAI, TELEKI, BÁNFFY és KÁROLYI család oklevéltárait; az egyháztörténelmi művek között helyet foglalnak PÁZMÁNY Péter összes művei, FRANKÓI, TEMESVÁRY, MESZLÉNYI ide tartozó munkái; művészettörténetünket többek között a *Művészeti Könyvtárnak*, a magyar művészetre vonatkozó kötetei, PASTEINER Gyula, GEREVICH Tibor, DIVALD Kornél, MALONYAI Dezső művei képviselik, míg a magyar irodalom és nyelvészetre vonatkozólag itt találjuk HORVÁTH Cyrill és PINTÉR Jenő irodalomtörténetét, valamint SZINNYEI József, GOMBÓCZ Zoltán, MELICH János, SIMONYI és mások könyveit. A nagyobb sorozatok és összefoglaló munkák közül emeljük ki NAGY Iván: *Magyarország családai*, *Az Osztrák-Magyar Monarchia irásában és képmében* című munkákat, a Szent-István Társulat felolvasásait és a teljes *Corpus Jurist.*

Igen jelentős értékei továbbá e kollekciónak a jelzett tudományterületekre vágó folyóiratok sorozatai, melyek ismételtelen 50 évfolyamot is felölelnek s amelyek ma már úgyszólván könyvészeti ritkaság számba mennek. Nagyobb serieseket alkotnak a következő folyóiratok: Turul, Hadtörténelmi Közlemények, Numizmatikai Közöny, Magyar Sion, Új Magyar Sion, Művészet, Művészi Ipar, Magyar Iparművészet, Egyetemes Philologiai Közöny, Ethnographia, Magyar Könyvszemle, Új Magyar Múzeum, Erdélyi Múzeum, stb.

E könyvanyag összeállítását lényegesen megkönnyítette tudományos társulatainknak: a M. Tud. Akadémiának, Szt. István Akadémiának, a Tört. Tud. Társaságnak, a Nyelvtudományi Társulatnak, a Néprajzi Társaságnak és a Budapesti Philologiai Társaságnak áldozatrakész közreműködése.

A gyűjteményt alkotó könyvanyag általában magyar nyelvű, azonban részint az egyes művekben található idegen-nyelvű okmány- és adattárak, részint pedig a latin, vagy valamely nyugateurópai nyelven (németül, franciául, angolul) írt tartalmi összefoglalások vagy szövegek révén a magyar nyelv nem-ismeretében is megközelíthető és felhasználható. Ez utóbbi szempont fokozott megszívlelése következtében a gyűjteménybe illesztettek a fentiek mellett még mindazok az idegen nyelven írt tuda-

mányos munkák, melyek Magyarország történetére, egyházi, művészi életére vonatkoznak. A gyűjtemények ez idegen nyelvű anyaga mintegy 200 kötetre terjed és CHELARD, SAYOUS, DE PUY, BROWNING, PARDOE, PAGET magyarvonatkozású munkáin kívül gazdag idegen-nyelvű KOSSUTH-irodalmat foglal magában és az Archiv für siebenbürgische Landeskunde c. folyóirat 54 évfolyamát is tartalmazza.

A könyvek belső értékéhez méltóképen társul azok gondos és stílusos külső kiállítása. A könyvek egységesen fehér pergamenbe vannak kötve. A kötés pergamenjének fehér színében és a pápa és Magyarország címerének a könyvtáblákon alkalmazott arany nyomásában a pápai színek jutnak érvényre. A gondos kötés az Egyetemi Könyvtár könyvkötészetét dicséri. Azonkívül minden könyv JASCHIK Álmos iparművész-tervezte ex-libris-szel van ellátva, mely a CORVIN-kodexek inda-motívumainak művészi felhasználásával készült és finomvonalú rajzában a magyar cimert örzi a következő chronostikonban írt felirattal:

EX LIBRIS
 PII PAPAE XI
 AB ADMINISTRIS
 REGNI HVNGARIAE. AVGVSTO
 PONTIFICI ANN. L. SACERDO-
 TII. 20. XBRIS PIIS VRBE ET
 ORBE. GESTIENTIES IVBI
 LANTI OBLATIS

A gyűjteményről egy stilszerű betűkkel, kézzel írott címjegyzék készült, amely a magyar nyelvű címek mellett azok olasz fordítását is feltünteti.

E könyvgyűjteményt a magyar nemzet és kormány nevében december 17-én adta át a jubiláló XI. Pius pápának — SERÉDI Jusztinián, Magyarország biboros hercegprimása és az általa vezetett zarándokcsapat jelenlétében — BARCZA György vatikáni magyar követ. P.